

SKÅP FÖR BRANDFARLIG VARA

Räddningsverket och Sprängämnesinspektionen (SÄI) lämnar gemensamt följande information om brandfarlig vara i försäljningslokaler.

Bakgrund

Antalet brandfarliga produkter i mindre plastförpackningar, bland annat i s.k. PET- flaskor, har kraftigt ökat de senaste åren. Räddningstjänsterna har påpekat detta för SÄI. 1996 gav SÄI ut föreskrifterna (SÄIFS 1996:2) Hantering av brandfarliga varor på försäljningsställen. I föreskrifterna sägs bl.a. att "Brandfarlig gas och vätska skall hanteras på sådant sätt att betryggande säkerhet föreligger. Hanteringen får inte försvåra utrymning och räddningsinsatser". I de allmänna råd som följer föreskrifterna anges att avståndet till antändbart material skall vara minst 6 meter om mängden brandfarlig vätska överstiger 25 liter klass 3-vätska. Totalt får det förvaras 100-500 liter beroende på förpackning, vätskornas klassificering och lokalens storlek. Tyvärr kan från tillsynsverksamheten konstateras att butikerna endast i undantagsfall lever upp till föreskrifternas krav. De flesta försäljningslokaler har inte klarat avståndet 6 meter till antändbart material. I många butiker överskrids dessutom max volymen för fri exponering.

I de allmänna råden ges exempel på åtgärder som kan förbättra säkerheten. Många frågor har funnits både från handeln, räddningstjänster och tillverkare av olika skyddsanordningar.

Ny provningsmetod

För att göra denna förvaring säkrare startade under 1997 ett samprojekt mellan tillverkare, Brandforsk, SÄI, Räddningsverket och Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut (SP).

SP har genomfört en serie brandförsök med brandfarlig vara. Syftet med försöken var att ta fram kunskap och erfarenheter för att kunna utveckla lämpliga skyddssystem. Under dessa tester med bränder i plastförpackningar med brandfarlig vara besannades helt räddningstjänstens farhågor för snabba brandförlopp. Försöken visade att brandförloppet vid öppen förvaring är snabbt, stora mängder rökgaser alstras och man får en mycket snabb brandspridning. Risken för personsador är uppenbar. Försöken utgjorde också en grund för de provningsmetoder och de krav som skall ställas på olika skyddssystem för att uppfylla intentionerna i SÄIFS 1996:2.

Den första metoden för utvärdering av skyddssystem, "Förvaring av brandfarlig vara på försäljningsställen-Brandavskiljande skåp" finns nu framme. Metoden benämns SP-metod 2369. Kraven på skåpen har ställts utifrån två kriterier. En brand som inträffar inne i skåpet får inte sprida sig därifrån och en brand som inträffar utanför skåpet får inte påverka den brandfarliga varan på så sätt att branden förvärras. Skåpen kommer att provas och godkännas för två klasser.

Klass I-skåp har den högsta skyddsfunktionen och medger lagring av brandfarlig vara både i aerosolburkar och plastflaskor. Detta innebär att temperaturen inne i skåpet inte får överskrida 200 °C vid brandprov.

För Klass II-skåp finns inga temperaturkrav vilket därmed innebär att de inte får användas för aerosolburkar. Försök har nämligen visat att burkarna exploderar om temperaturen blir för hög, vilket i sin tur kan sätta skåpets skyddsfunktion helt ur spel.

Tillämpning

I och med att det nu finns godkända skåp finns det också bättre möjligheter för personer på räddningstjänsterna med tillsynsansvar för brandfarlig vara att ställa krav på en säkrare förvaring av brandfarlig vara i försäljningslokaler. Självklart bör tillsynsansvariga ge rimliga tidsplaner (ca. 1-3 år) för sina krav inom vilka samtliga berörda försäljningslokaler skall uppfylla kraven i föreskrifterna. Lokaler med stor mängd brandfarlig vara och där många personer samtidigt vistas bör prioriteras. Det är också viktigt att påpeka att alla måste behandlas lika så att inte konkurrenssituationen snedvrids. **De som med en särskild utredning vill visa att något annat sätt också kan vara betryggande har denna möjlighet. För att få en likartad bedömning i sådana fall vill SÄI alltid ha sådana särskilda utredningar för granskning.**

Räddningsverket och SÄI är alltså positiva till det nya skyddssystemet med brandfarlig vara förvarad i skåp som är certifierade och P-märkta av SP eller godkända av annat certifieringsorgan. Dessa skåp uppfyller kraven i föreskrifterna SÄIFS 1996:2. De förvaringsmängder som anges i tabellen på sidan 9 i de allmänna råden kan därigenom överskridas. Detsamma gäller avståndsreglerna till antändbart material. Båda dessa avsteg gäller enbart om **alla** dessa brandfarliga varor förvaras i godkända skåp.

Tabellen nedan är hämtad ur Sprängämnesinspektionens Allmänna råd "BENSINSTATIONER" (SÄIFS 1997:8). Den skuggade raden markerar en ändring gentemot tabellen i allmänna råden till SÄIFS1996:2 "Försäljningsställen" såvitt avser bensinstationer.

Maximal mängd i försäljningslokal i liter

Försäljningsställe	Aerosoler	Gasol	Vätska klass 1 och 2a oavsett behållare samt klass 2b och 3 i plast eller bräcklig behållare	Vätska klass 2b och 3 i övriga behållare
- 200 m ²	50	60	100	1 000
200 – 1 000 m ²	100	60	500	2 000
1 000 m ²	200	60	500	4 000
Avskilt utrymme vid försäljningsställe *	1 000	1 000	Totalt 10 000	
Friliggande enplans bensinstation eller liknande - 200 m ²	Totalt 500 liter varav 60 liter gasol			1 000

* Förvarings- och försäljningslokal där brandfarlig gas och vätska hanteras avskilt från övrig verksamhet så att brand inte kan spridas till eller från utrymmet inom 60 minuter (EI 90). EI 90 krävs eftersom brand i brandfarlig vara har sådant förlopp att den provningsmetod som används för byggnadsmaterial inte är jämförbar för fallet med brandfarlig vara. Utrinnande vätska får inte spridas utanför utrymmet och utrymmet ska vara ventilerat. Om även andra åtgärder vidtas, exempelvis installation av automatisk släckutrustning, kan det byggnadstekniska kravet på brandmotstånd minskas. Sådana åtgärder måste alltid godkännas av räddningsnämnden. Fönster och dörrar skall uppfylla samma krav som utrymmet i övrigt, oavsett om de leder direkt till det fria eller till annat utrymme. Dörrar skall vara självstängande men får vara uppställda på rökdetektorstyrda magneter.